

Eestis ilmunud Ida-kirjandus: mai 2012 – august 2013

Ida klassika tõlked

Farīd ud-Dīn Attār. Lindude keel.

Pärsia keelest tõlkinud Kalle Kasemaa. Sari „Avatud Eesti raamat“.
Tartu: Ilmamaa, 2012, 350 lk.

Farīd ud-Dīn Attār (u. 1150–1220) on pärsia poeet, kelle nimega on seostatud 63 teost, millest kahteist võib pidada ehtsaks. Ta oli sündinud jutuvestja, kelle poemid sisaldavad väga palju lugusid ja anekdoote. Euroopas on tema teostest tuntuim õpetuspoem *Lindude keel*, kus põimuvad sufistlik filosoofia ja luule ning millest peegeldub autori kaasaegse kultuuri parim osa. Attāri luulekeele mitmetähenduslikkus annab võimalusi nii lihtsaks meelelahutuseks kui ka süvamõtluks.

Raamatu väljaandmist on toetanud Eesti Kultuurkapital.

Bharṭṛhari. *Vairāgyaśataka* ehk

Sada värssi ilmaelust loobumise kiituseks.

Sanskriti keelest tõlkinud Martti Kalda ja Mathura.
Tallinn: TLU Kirjastus, 2012, 126 lk.

Bharṭṛhari elas ja tegutses Põhja-Indias 5.–7. sajandil, mil keskaegne sanskriti-keelne kultuur oli oma õitsengu tipul. Talle on omistatud ühe grammatikatraktaadi ja kolme luulekogu autorsus, aga midagi muud pole autori elu ja tegevuse kohta teada.

Hoolimata omaaegse India poliitilisest ja kultuurilisest hiilgusest, väljendub Bharṭṛhari luules sügav pessimism ja pettumus kõiges maises. Ta näeb allakäiku nii inimsuhetes kui ka ühiskonnas. Autori jaoks on ainsaks võimalikuks vabanemisteks maailmast lahtütlemine ja askeedielu. Ent selles nukrameelsuseski on poeesiat ja ülevust.

Bharṭṛhari on hiilgav näide India vaimse kirjanduse tippude seast, kelle eesmärgiks on meelde tuletada, et varanduse, ühiskondliku positsiooni jm sellise ihkamine ei too tõelist rõõmu. Kõik maine on seotud kaduvusega ja inimese tõeline vangla on tema lootus, et püstitud asjad toovad püsivat õnne.

Bilhaṇa. *Caurapañcāsikā* ehk Armuvarga viiskümmend värssi.

Sanskriti keelest tõlkinud ja kommenteerinud Martti Kalda. Oma kulu ja kirjadega Tallinna linnas 2013. aastal välja andnud Martti Kalda, 52 lk.

Caurapañcāsikā on 11. sajandil elanud India luuletaja Bilhaṇa lembepoem, kus mina-vormis jutustaja õhkab oma kallima järele, kellega kunagi koos oldud ja sulneid armumänge mängitud. Meisterliku sõnaseadmisega kujundirikkaid ja erootiliselt tundeküllaseid sanskriti *pāda*'sid on samades toonides püütud edasi anda eestikeelsete proosavärssidega:

Veel tänagi loobuksin ma
 ülimast kuninglikust õnnest taevas
 ja vabanemisest, kui vaid näeksin taaskord
 õhtu hakul hirvesilmset armsamat,
 kel raskete piimvalgete rindade paar.

Raamatust saame üsna põhjalikult lugeda ka Bilhaṇa, keda tõlkija saatesõna pealkirjas iseloomustab kui „luuletajat, seiklejat, armukest, varast...“, elust ja loomingu. Värsid on põhjalikult kommenteeritud. Eestikeelsete tõlkega kõrvuti on ära trükitud ka sanskritikeelsed algvärsid.

Matsuo Bashō. Kitsas tee sisemaale.

Klassikalisest jaapani keelest tõlkinud ja kommenteerinud Margit Juurikas. Tallinn: TLU Kirjastus, 2013. 144 lk.

Matsuo Bashō (1644–1694) on Jaapani tuntuim *haikai*-luuletaja. Nii nagu mitmed tema suured eeskujud, võttis ta 1689. aastal ette rännaku Honshū saare põhjapoolsetele aladele, et oma silmaga näha paiku, mida varasemates luuletustes sageli mainiti. Nii pole *Kitsas tee sisemaale* Bashō jaoks mitte ainult reis ajas ja ruumis, vaid ka rännak iseenda sisemistes sügavustes, kust autor leidis uusi viise paikade nukra ilu väljendamiseks. Võrreldes ajaga, kui samu radu käis tema suur eeskuju erakuuletaja Saigyō (1118–1190), olid suuri muutusi läbi teinud nii kohad kui ka jaapani luule normid, mis lubasid 17. sajandi kirjanikul ennast vabamalt väljendada.

Eesti orientalistika: kogumikud**Idakiri: Eesti Akadeemilise Orientaalseltsi aastaraamat 2011/2012.**

Peatoimetaja Tarmo Kulmar, tegevtoimetaja Indrek Ude. Tartu: Eesti Akadeemiline Orientaalselts 2012, 248 lk.

Tegemist on Eesti Akadeemilise Orientaalseltsi (EAO) viienda aastaraamatuga, mis toob lugejani meie oma orientalistide algupäraseid eestikeelseid akadeemilisi kirjutisi, tõlkeid ja raamatuülevaateid. Viies aastaraamat on mõnevõrra

uuendatud kujunduses ja kannab esmakordselt pealkirja „Idakiri“. Tiitel-lehe pöördelt saame teada, et tegemist on eelretsenseeritava, rahvusvahelise toimetuskolleegiumi ja rahvusvahelise levikuga perioodilise väljaandega. Aastaraamatu artiklid on varustatud ingliskeelsete kokkuvõtetega.

Mahuka kaksiknumbri avab **Amar Annuse** arutlus Vana Testamendi ja muistse Mesopotaamia seostest. **Peeter Espak** tutvustab üht sumeri müüdi-katkendit Ur III ajastust, mis on ilmselt Genesisi loomislugude varajasi eelkäijaid. Järgneb Pärsia Ahhemeniidide kuninga Dareios I aegse Behistuni raidkirja I tulba tekst **Vladimir Sazonovi** tõlkes koos kommentaaridaga. **Martti Kalda** uurib oma Hähigumphā raidkirja tõlke põhjal selle teksti ja konteksti. **Ester Eggert** vaatleb Krišna Vāsudeva tähendust varajases hinduistlikus traditsioonis. **Teet Toome** käsitleb bodhisattva määratlust „Lootussuutras“. **Leho Rubis** uurib mahajaana arengu ja budistliku ikoonilise kunstikaanoni kujunemise seoseid. **Tarmo Kulmar** tutvustab lahkunud orientalisti Haljand Udami tõlgetele ning Valle-Sten Maiste ja Jan Kausi kirjutistele tuginedes suurmehe mõnesid olulisemaid mõtteid. **Artur Laast** vaatab tagasi, kuidas Haljand Udamist orientalist sai ja tutvustab tema raamatut *Türgi: Teekond läbi Türgi tsivilisatsiooni ajaloo* (Tartu: Johannes Esto Ühing 2011). Sõna saab oma 1957.–1958. aastate Kesk-Aasia geoloogiaekspeditsioonide päevikumärkmete kaudu ka Haljand Udam ise. **Siim Lill** analüüsib võrdlevalt René Guenoni ja Ananda K. Coomaraswamy filosoofiaid. **Ott Kurs** tutvustab juutide rännete ja riigiruumi rajamise kajastusi eesti kirjasõnas. Vladimir Sazonov arvustab Peeter Espaki doktoriväitekirja „The God Enki in Sumerian Royal Ideology and Mythology“ publikatsiooni. Kõide sisaldab ka ajavahemikus oktoober 2010 – aprill 2012 ilmunud eestikeelse Ida-kirjanduse ülevaadet. Aastaraamatu lõpetavad järelehüüded 2011. a surnud EAO auliikmetele Andres Ehinile ja Ülo Sirgule.

Aastaraamatu väljaandmist on toetanud Eesti Kultuurkapital.

Studies in Early Mahāyāna Literature and Art.

(*Studia Orientalia Tartuensia. Series Nova V.*)

Edited by Märt Läänemets ja Teet Toome.

Tartu: Centre for Oriental Studies, University of Tartu, 2012, 126 lk.

Mahajaana tekstide geneesi probleemide alase kogumiku väljaandmist kavandas juba Linnart Mäll, kuid ei jõudnud seda teoks teha. Tartu Ülikooli orientalistika seeria viienda köitena ilmunud ingliskeelse mahajaana-teemalise kogumiku on koostanud ja toimetanud tema õpilased, kes sellega ühtlasi oma õpetajale tänu ja austust avaldavad. Raamat algab Märt Läänemetsa põhjaliku ülevaatega Linnart Mälli mahajaana-alastest töödest (*Linnart Mäll's Contribution to Mahāyāna Studies*). Järgneb Linnart Mälli neli tema viimastel eluaastatel (2005–2009) kirjutatud ja varem erinevates konverentsikogumikes ilmunud teksti, mis on toimetajate poolt varustatud bibliograafiliste viidete ja lisakommentaaridega: *Worship of Written Scriptures as a Basis for the Development*

of Mahāyāna, 2005; *Quotations from Mahāyāna Sūtras in the Works of Thinkers of Nālandā*, 2006; *Perspectives of Buddhism in the European Union and Especially in Estonia*, 2007 (eesti keeles ilmunud EAO aastaraamatus 2007, lk 7–10); *Tibetan Translations of the Mahāyāna Sūtras and Their Role in World Culture*, 2009 (eesti keeles ilmunud EAO aastaraamatus 2009/2010, lk 7–9). M. Läänemets publitseerib kogumikus mahuka kokkuvõtte oma *Gaṇḍavyūha-sūtra* alastest töödest pealkirja all *Towards a Theory of 'Awakening Conduct' (Reflections on the Gaṇḍavyūha-sūtra)*. Teet Toome toob lugejani bodhisattva käsitluse „Lootossuutras“: *Some Remarks on the Bodhisattva in the Lotus Sūtra*. Köite lõpetab kunstniku ja kunstiajaloolase Leho Rubise uurimus mahajaana budismi evolutsiooni ja budistliku kunstikaanoni arengu vahel: *On the Possible Connections between the Evolution of Mahāyāna Buddhism and the Development of the Canon of Buddhist Iconic Art*. (Viimase kahe artikli eestikeelsed versioonid on ilmunud EAO aastaraamatu *Idakiri* eelmises numbris (2011/2012).)

Raamat on ilmunud Eesti Teadusfondi grandil 7373 toel.

Eesti orientalistika: monograafiad

Karin Dean. Kagu-Aasia riigid, rahvad ja ühiskonnad.

Tallinn: Varrak, 2013, 480 lk.

Tallinna Ülikooli teadlase ja õppejõu Karin Deani mahukas koguteos käsitleb sündmusi ja arenguid, mis juhtisid tuhandete kogukondade jaotumist tänasteks Kagu-Aasia riikideks ja ühiskondadeks. Teosele lisab väärtust, et tegemist on esimese eesti autori poolt kirjutatud teadusliku käsitlusega sellest maailmajaost. Autor on ise nendes maades aastaid elanud, rännanud, töötanud ja uurimistööd teinud. Raamatus lahatakse Kagu-Aasia riikide ja ühiskondade mässulisi ja pöördelisi kujunemismomente ning nende käigus loodud rahvusi, tänaste pealinnade ja provintside vahelisi suhteid, ning kirjeldatakse erinevates riikides tooniandvaid arenguid. Need tekstid aitavad näha Kagu-Aasia ühiskondade tänaseid sisemise toimimise loogikaid ning vältida nende taandamist kas eksootilisteks, looduslikeks, vaesteks, räpasteks, veidrateks või paeluvateks sõltuvalt vaataja prilliklaaside värvist. Laiemalt peaks see raamat aga näitama, kui palju tinglikumad on meile koolipingis õpetatud jäikade ja loomulike üksustena esitatud riigid või rahvusriigid ning panema uue pilguga vaatama ka meile endale tuttavamat maailma. Raamat mõeldud kõikidele Kagu-Aasia huvilistele, kes soovivad piirkonna kohta teavet, ent eelistaksid põhjalikumalt ja kriitilisemat lähenemist, kui seda pakub üldine info ja populaarsed ajalood. Oma ladusa ja hästi loetava keele poolest sobib raamat kindlasti ka nõudlikumale ja teadmishimulisemale reisihuvilisele, kes on piirkonda ja selle ajaloolisi paiku juba külastanud või kavatseb külastada. Aga lausa kohustuslikuks õpikuks peaks see saama kõikidele Aasia erialade ja riigiteaduste üliõpilastele. Teos on

rikkalikult illustreeritud kaartide, diagrammide ning autori enda ja teiste tehtud fotodega, varustatud registritega. Iga peatüki lõpus on teema kohta mahukas kirjanduse loetelu.

Memuaarid

Laama ja Linnart: Tiibet ja Eesti.

Koostaja Andres Herkel. Tekstide autorid Andres Herkel, Mart Laar, Märt Läänemets. Fotode autor Tõnu Noorits. Tallinn: Go reisiraamat, 2012, 150 lk.

Albumiformaadis koguteos on pühendatud dalai-laama kolmele külaskäigule Eestisse ja nende taga seisnud eesti budismi ja orientalistika suurkujule Linnart Mällile. Raamatu koostaja, Linnart Mälli õpilane Andres Herkel on õpetaja elule ja tegevusele pühendanud pika essee. Samuti on tema sulest artikkel inimõiguste olukorrast Tiibetis ja intervjuu dalai-laama kolmanda, seni viimase (2011) Eesti-visitide peakorraldaja Sven Grünbergiga. Märt Läänemets on koostanud XIV dalai-laama Tendzin Gjatso lühieluloo, mille lisadena on esitatud ka oluliste sündmuste kronoloogia ja dalai-laamale omistatud autasude ja aunimetuste loetelu, samuti eesti keeles ilmunud dalai-laama raamatute bibliograafia. Mart Laari essee käsitleb vastupanuliikumist kommunismi vastu Eestis ja Tiibetis, selle ühisjooni ja omapärasid. Raamatu teeb eriti väärtuslikuks rikkalik fotomaterjal Tõnu Nooritsalt, kes oli dalai-laama kõigi kolme Eesti-visitide jäädvustaja. Fotod hõlmavad raamatust tubli poole.

Leopold von Schroeder. Memuaarid.

Saksa keelest tõlkinud Krista Räni. Tartu: Ilmamaa, 2013, 340 lk.

Tartus sündinud ja kuni 1893. aastani Tartu Ülikoolis eradotsendi ja dotsendina töötanud, hilisema Innsbrucki ja Viini ülikooli professori ning Viini Teaduste Akadeemia liikme Leopold von Schroederi mälestused temaaegsest Tartust, elust Liivimaal, Tartu Ülikooli akadeemilisest elust, oma teest ja töödest indoloogina, reisidest ja paljust muust on haarav lugemine nii memuaarikirjanduse austajatele kui ka orientalistika ajaloolastele. Schroeder, kellest oleks võinud saada indoloogia ja orientalistika rajaja Tartu Ülikoolis, oli sunnitud ülikooli venestamise survele siit lahkuma ja nii jäigi see akadeemiline valdkond Tartus täitmata, mis annab tunda veel tänapäeval. Raamatule on kirjutatud saatesõna Märt Läänemets, kes võtab *Memuaarid* kokku tõdemusega: „Leopold von Schroeder oli oma aja nimekas teadlane, kuid mitte ainult. Ta oli rahvusromantiline saksa luuletaja ja näitekirjanik, tartlane, baltisakslane ja liivimaalane. Ta oli inimene, kes kõigis oma ettevõtmistes, mistahes tegevusvaldkonnas jäi ausaks,

truuks oma vaadetele ja põhimõtetele, ning see on tema loos ehk tõesti oluline. *Memuaarides* annab Leopold von Schroeder läbi iseenda silmade ja mõtlemise lapsepõlvest kuni elu lõpuni haarava ja liigutava pildiseeria kultuurist ja keskkonnast, kus ta kujunes, ning inimestest, kes teda ümbritsesid ja kelle vastu ta tänumeelt tundis. Ja üks see olegi tähtsaim — midagi sellist, millest ka tänapäeval midagi tähele panna ja õppida on.“

Raamatu väljaandmist on toetanud Eesti Mõtteloo Sihtkapital.

Tõlgitud teadus-, filosoofia- ja aimekirjandus

Sergio Donadoni (koostaja). Vana-Egiptuse inimene.

Itaalia keelest tõlkinud Kattri Ezzoubi.

Tallinn: Avita/AS Bit, 2012, 384 lk.

Meie tsivilisatsioon on loonud Egiptusest ideaalpildi, mida kaldutakse oma kujutlustes kord ülistama, kord halvustama järelustega, mis ei pärine Egiptusest enesest. Käesoleva raamatu eesmärgiks on käsitleda Vana-Egiptust võimalikult mõistetavana meie kultuurimaailma jaoks, pidades seejuures silmas erinevaid perspektiive, mis muudavad selle tsivilisatsiooni ühtaegu nii lähedaseks kui kaugeks. Üheteistkümne nimeka egiptoloogi esseedes vaadeldakse tähtsamaid inimgrupe: talupoegi, käsitöölisi, kirjutajaid, ametnikke, preestrid, sõdureid, orje, võõramaalasi, naisi ja surnuid kuni vaaraoni välja. Kokkuvõttes käsitlevad need aga kõik üht nähtust, mis oli Egiptuse ühiskonna kese — riiklik organisatsioon selle erinevates avaldumisvormides.

Sisukord: „Talupoeg“ (R. A. Caminos), „Käsitöölise“ (D. Valbelle), „Kirjutaja“ (A. Roccati), „Ametnik“ (O. Berlev), „Preester“ (S. Pernigotti), „Sõdur“ (S. Ibada al-Nubi), „Ori“ (A. Loprieno), „Võõramaalane“ (E. Bresciani), „Surnu“ (S. Donadoni), „Vaarao“ (E. Hornung), „Naine“ (E. Feucht).

Andrew Skilton. Budismi lühiajalugu.

Inglise keelest tõlkinud Lauri Liiders. Tallinn: Koolibri, 2012, 248 lk.

Buddha järgijaid juhtinud ja innustanud õpetuste edasiandmine on kestnud kakskümmend viis sajandit. Tänapäeva huviline või pühendunud budist võib sattuda hämmeldusse, seistes silmitsi budistlikus traditsioonis väljenduva kultuuride, filosoofiate ja teostusviiside mitmekesisusega. Kuidas me saaksime seda kõike mõista?

Inglise budisti ja budoloogi Andrew Skiltoni käsitus on esmaseks teejuhiks budismi pikas ja keerulises ajaloos. See raamat on asjaomastes ringkondades üks tunnustatumaid sissejuhatusi budismi ajaloosse ja käibel ka kõrgkooliõpikuna. Raamatus antakse süstemaatiline ülevaade Buddha elust ja õpetusest, budismi levikust ja arengutest, budistlikest tekstidest ja nende tähendusest ning erinevatest

koolkondadest Indias ja teistes Aasia riikides. Raamatus leidub teemade kaupa esitatud põhjalik bibliograafia ingliskeelse kirjanduse kohta, sisaldades ka eesti-keelse väljaande tarvis spetsiaalselt koostatud eesti keeles ilmunud budismi-alaste raamatute nimekirja.

Raamatu tõlkimist on toetanud Tallinna Budakoda.

Charles King. Vabaduse viirastus.

Inglise keelest tõlkinud Jana Linnart.

Tallinn: Tänapäev, 2012, 304 lk.

Vabaduse viirastus on esimene tänapäeva Kaukaasia üldjalugu alates Vene impeeriumi laienemise algusest kuni uute riikide tekkeni Nõukogude Liidu kokkuvarisemise järel. Charles King näitab oma emotsionaalses ja kergesti loetavas teoses, kuidas tsaarid, mägilased, revolutsionäärid ja seiklejad on andnud oma panuse selle piirima lummavasse ajalukku ning pakub meile teejuhti põneva paikkonna ajaloo, poliitika ja kultuuri juurde. Käesolev raamat, mille aluseks on mitmes keeles ilmunud uued teaduslikud uurimused, näitab, kuidas vabadusvõitlus Kaukaasia mägedes, eelmäestikes ja tasandikel on olnud püsiv probleem viimase kahesaja aasta jooksul ning kuidas see on viinud nii vabaduse kui ka uute vangistuse vormideni. Teos heidab valgust nüüdisaegsete konfliktide allikatele, nii sõjale Tšetšeenias ning konfliktidele Gruusias ja Aserbaidžaanis kui ka vaidlustele Kaspia mere nafta pärast ning selle mõjule maailmaturul.

Charles King maalib Vene kirjanduslikest salongidest Ameerika tsirkuseareenideni ning Euroopa diplomaatide kabinetidest moslemi mägiküladeni värvika portree ühest maailma heitlikumast ja vähem mõistetud piirkonnast.

Tema Pühadus XIV dalai-laama.

Kõikehõlmav armastus: kuidas avardada armastuse ja kaastunde ulatust.

Tõlkinud Tiia Rinne ja Teet Toome. Tallinn: Pegasus, 2012, 206 lk.

Dalai-laama järjekordne õpetusraamat, mille on koostanud ja toimetanud tema õpilane ning pikaegne tõlk Jeffrey Hopkins (nagu mitmed varasemadki juba eesti keeles ilmunud raamatud: *Kuidas anda elule mõte*, 2005; *Kuidas näha enda tõelist olemust?*, 2008; *Virgumine*, 2010), keskendub seekord kaastunde ja armastuse õpetamisele ja harjutamisele. Dalai-laama õpetused aitavad meil avada oma südant ja meelt piiritu armastuse kogemisele, mis muudab kõiki meie suhteid ning juhib meid lähemale mõistmisele ja virgumisele. Toetudes juba enam kui tuhat aastat tagasi Tiibeti kloostrites loodud harjutustele ja meetoditele, juhib dalai-laama meid läbi seitsme olulise astme. Õpime, kuidas vabaneda negatiivsest kalduvusest teisi lahterdada; püüame arendada ja säilitada ümbritsevate inimeste suhtes positiivset hoiakut ja seda suhtumist laiendada. Teiste hüvanguks tegutsedes arendame endas kaastunnet, seda armastuse kõikehõlmavat palet.

Tenzin Wangyal Rinpoche.

Tiibeti unenäo- ja unejoogad.

Inglise keelest tõlkinud Tiia Rinne.

Tallinn: Ersen, 2012, 240 lk.

„Kui me ei oska kanda oma harjutusi unne,“ kirjutab Tenzin Wangyal Rinpoche, „kui me kaotame end igal ööl, mis võimalust on meil siis olla teadvel, kui tuleb surm? Vaadake oma kogemusi unes, et teada, mis teiega hakkab juhtuma surmas. Vaadake oma unekogemusi, et avastada, kas olete tõeliselt ärkvel või mitte.“

Käesolev raamat annab üksikasjalikke juhatusi unenäojoogaks, kaasa arvatud põhjanevad harjutused, mida tehakse päevaajal. Tiibeti traditsioonis ei ole võime näha teadlikult und asi iseeneses, pigem annab see lisakonteksti, milles saab tegelda keerukamate ja tõhusate harjutustega, et saavutada vabanemine.

Unenäojoogale järgneb unejooga, tuntud ka kui puhta valguse jooga. See on keerulisem tegelus nagu enamik salajasi Tiibeti tegelusi. Eesmärk on jääda teadvele une ajal, kui lakkavad tegutsemast lihtne kontseptuaalne meel ja meeleorganid. Enamik Lääne inimesi ei oska teadveloleku niisugust sügavust isegi võimalikuks pidada, ometi on see hästi tuntud Tiibeti budistidele ja Böni vaimsetes traditsioonides.

Nende harjutuste tulemuseks on suurem õnnetunne ja vabadus nii ärkvel kui ka unenäoseisundis. *Tiibeti unenäo- ja unejoogad* jagab võimsaid meetodeid edasiliikumiseks teel vabanemisele.

David R. Loy. Raha, seks, sõda, karma: märkmeid budistlikuks revolutsiooniks.

Tõlkinud Kai Vassiljeva.

Tallinn: Budakoda, 2012, 156 lk.

Nimeka Ameerika budistliku filosoofi ja zen-budismi õpetaja esseedekogumik, milles ta kutsub lugejat uurima, miks meil ei paista kunagi olevat piisavalt aega, raha, seksi, turvatunnet või muudki ja miks me ennast sellepärast õnnetuna tunneme. Ta pakub välja radikaalseid muudatusi viisis, kuidas läheneda oma elule, keskkonnale, kollektiivsetele meelepetetele, millest tänapäeva kultuur on läbi imbnud, ja isegi vaimsusele endale. Autor esitab siin väga selgesti budismi keskseid õpetusi, käsitledes muu hulgas karma, „mina“ olemust ning kannatuse ja probleemide põhjuseid nii isiklikul kui ka üldisel sotsiaalsel tasandil. Raamat koosneb viieteistkümnest esseest ja autori enda spetsiaalselt eestikeelse väljaande jaoks kirjutatud eessõnast. Peatükkide teemade hulgas on näiteks „Mina“ kannatused“, „Aja lõks“, „Kuidas juhtida oma karmat“, „Kas siis seks on halb?“, „Mida teeks Buddha?“, „Kolm mürki institutsionaliseeritud kujul“ jt. Selle raamatu põhjal pidas David Loy 2012. aasta sügisel Eestis ka menuka loengusarja.

Elina Hytönen. Suur Hiina meditsiini käsiraamat:
praktiline õpetus keha ja vaimu tasakaalust.

Soome keelest tõlkinud Anu Nurk, Tiina Halling, Heinike Heinsoo ja Margit Kuusk. 2. trükk. Tallinn: TEA Kirjastus, 2012, 640 lk.

Hiina meditsiin on osa maakera vanimast kultuuritraditsioonist. See on muistne arstiteadus, mida on tänini järjepidevalt kasutatud, uuritud ja kirjalikult kommenteeritud. *Suur Hiina meditsiini käsiraamat* tutvustab igakülgset traditsioonilise Hiina meditsiini aluseid ning on kõige põhjalikum ja ülevaatlikum Eestis ilmunud Hiina meditsiini käsiraamat. „Suur Hiina meditsiini käsiraamat“ on traditsioonilise Hiina meditsiini ülevaade, millest leiab pilguheidu ida ja lääne mõtteviisi erinevustele, *yin*'i ja *yang*'i tasakaalu tähtsusele inimese tervise seisukohast; Hiina meditsiini viis elementi, elu algained ja energiatega liikumise, kirjeldused tähtsaimate elundite talitlusest inimkehas, haiguste välimised ja sisemised põhjused, haiguste diagnoosimise neli viisi, sündroomide tuvastamise üheksa viisi, meridiaanid ja akupunktid ning neid illustreeriva materjali, Hiina ja Lääne meditsiini terminid ja seletused.

Raamat sobib inimesele, kes huvitub õigel toitumisel, hingamisel, kehalistel harjutustel ja akupunktuuril põhinevast haiguste ennetamisest ja ravist.

Elina Hytönen on Soome üks tuntumaid Hiina traditsioonilise meditsiini spetsialiste, kes on spetsialiseerunud akupunktuurile. *Hiina meditsiini käsiraamatut* kasutatakse Soomes traditsioonilise Hiina meditsiini õpikuna.

Robert Spencer. Poliitiliselt ebakorrektnete tõde islamist.

Toimetanud Helena Eenmaa.

Tallinn: Kunst, 2012, 216 lk.

„Rebigu Allah välja tema selgroog ja raiugu tema aju kaheks ning pangu siis need mõlemad tagasi ja tehku seda uuesti ja uuesti. Aamen.“ Selline on üks selle raamatu autorile osaks saanud „palve“, mis paneb ta esitama küsimusi ja seisukohti: „Arvad, et tunned islamit? Peaaegu kõik, mida sa islamist ja ristisõdadest tead, on vale! Muhammad ei jutlustanud rahu ja sallivust! Oma vaenlased lasi ta jõhkralt mõrvata. Oma jüngritele õpetas ta, et sõdima peab seni, kuni islami seadus kehtib ka mittemuslimite riikides. Ristisõdade eesmärk oli enesekaitse! Tegu ei olnud eurooplaste jultunud rünnakuga süütute muslimite vastu, vaid hoopis hilinevad vastulöögiga sajaned kestnud muslimite agressioonile. Paljukiidetud islami kultuuri kuldajastu tõukejõuks olid mittemuslimid! Euroopa võib 21. sajandi lõpuks olla islami usku,“ väidab autor.

Islamiexpert Robert Spencer on organisatsiooni Jihad Watch direktor ja Free Congress Foundationi kaastöeline. Ta on kirjutanud üheksa islamiemalist raamatut, teiste hulgas bestselleri *Kogu tõde Muhammadist: maailma kõige sallimatuma religiooni asutaja*. Oma nn poliitiliselt ebakorrektnete stiili tõttu on tema elukoht salastatud.

Mahatma Gandhi. Maailm on väsinud vihkamast.

Tõlkinud Linnart Mäll. Tallinn: Pilgrim, 2013, 172 lk.

See on juba 1969. aastal Loomingu Raamatukogu (nr 41) vahendusel Linnart Mälli eestinduses ilmunud Gandhi esseede ja mõtteterade uustrükk, mis on kirjastuse Pilgrim poolt välja antud „Linnart Mälli elutöö mälestuseks“, nagu kõlab raamatu pühendus. Tõlge on ilmunud muutmata kujul vaid väheste toimetustlike kohendustega. Lisatud on mõni uus kommentaar. Tõlkega koos on ära trükitud ka Linnart Mälli saateessee „Mahatma Gandhi“. Uusväljaande eessõna autor Märt Läänemets märgib: „Mahatma Gandhi aegumatud mõtted vägivaldusest, tõest, armastusest, aususest ja kõlbelisest poliitikast on täna sama aktuaalsed, kui nad olid nende kirjutamise ajal enne ja pärast Teist maailmasõda ning samuti nende eesti keelde tõlkimise ajal enam kui nelikümmend aastat tagasi. Gandhi suurus ja eeskuju seisneb eelkõige selles, et ta mitte ainult ei kuulutanud neid põhimõtteid, vaid ka järgis neid ja tegi kõik, et India rahvas ja kogu maailm seda tõde mõistaks ja rakendaks. Tõde oli tema jumal ja vägivaldatus ülim põhimõte. Eesti tuntuima orientalisti ja India mõtte vahendaja Linnart Mälli tõlgituna oli see Gandhi mõtteterade ja arutluste valik üks esimesi India mõtet tutvustavaid tekste eesti keeles. Võib julgesti öelda, et Gandhi annab võtme India vaimustraditsiooni — mis on ühtlasi üldinimlik — sügavamaks mõistmiseks, näidates samas teed, mida peaks järgima iga inimene.“

Patricia Cronin Marcello. Dalai-laama biograafia.

Inglise keelest tõlkinud Dagmar Mart. Tallinn: Ersen, 2013, 248 lk.

XIV dalai-laama on nii tiibeti rahva elav südametunnistus kui ka rahvusvaheliselt austatud inimõiguste sümbol. Tema kõrgeleennulised esinemised ja raamatud on hoogustanud budismi populaarsuse kiiret kasvu Ameerika Ühendriikides ja kõikjal Läänes. Käesolev värske ajakohane biograafia pakub pilguheitu dalai-laama huvipakkuvale ja võidukale isiksusele alates lapsepõlvest kuni täismehetarkuseni. Budistlikud vaimumaailmad ja dalai-laama üllas roll on haaravad ja võrdselt esitletud.

Dalai-laama lagu jutustatakse alates tema varajasest pereelust kuni kogemusteni laias maailmas, haridustest XIV dalai-laama ümbersünnina kuni paguluseni Indias ning tema praeguste püüdlusteni aidata võita Tiibetil iseseisvus Hiinast. Eriliselt kasulik on selge ülevaade Tiibeti kriisist pärast Hiina invasiooni.

Teksti täiendavad kronoloogia ja sõnaseletused.

Christoph Levin. Vana Testament.

Saksa keelest tõlkinud Kadri Metsma.

Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2013. 172 lk.

„Kui kaasaegses maailmas ähvardab kaduda Piibli tundmine, pole kultuurilist ja religioosset kaotust võimalik enam millegagi korvata,“ kirjutab Müncheni ülikooli professor Christoph Levin. Ükski teine raamat pole läänemaailma religiooni ja kultuuri mõjutanud rohkem kui Piibel ja selle suurem, juute ja kristlasi ühendav osa, Vana Testament. Christoph Levin kirjeldab Vana Testamendi ülesehitust, kaanoni tekkelugu ning tekstide traditsioonilugu. Ta tutvustab Vana Testamenti muistse Lähis-Ida kultuuri ja religiooniloo osana ja näitab ühtlasi, et see on tekkinud judaismi pühakirjana ja mitte vana Iisraeli ajalooramatuna. Nii üliõpilastele kui ka laiale lugejaskonnale mõeldud sissejuhatust Vanasse Testamenti täiendavad ajatabel ning ulatuslikud lugemissoovitused.

Stacy Schiff. Kleopatra. Ühe elu lugu.

Inglise keelest tõlkinud Nele Sillaots.

Tallinn: Tänapäev, 2013, 440 lk.

Kunagi elanud kuulsaimate naiste sekka kuulub Kleopatra VII Ptolemaios, kes valitses Egiptust kakskümmend kaks aastat. Ta kaotas kuningriigi, sai selle tagasi, kaotas peaaegu uuesti, ajas kokku terve impeeriumi ja kaotas kõik. Olles lapsena jumalanna, kaheksateistkümnesealt kuninganna ja seejärel kuulsus, oli ta spekulatsioonide ja austuse, kuulujuttude ja legendide objekt isegi oma eluajal. Oma võimu tipp hetkel kontrollis ta peaaegu tervet Vahemere idakallast — see oli Egiptuse valitsejate ajaloos viimane suur kuningriik. Kaduva viivu vältel hoidis ta oma käes terve Läänemaailma saatust. Kleopatra suri kolmekümne üheksa aastasena, põlvkond enne Kristuse sündi. Sellest ajast peale on ta meie kujutlusesse sööbinud. Paljud inimesed on temast rääkinud, sealhulgas suurimad näitekirjanikud ja poeedid; me oleme juba kaks tuhat aastat talle sõnu suhu pannud. Ühes ajaloo tegusamatest hauatagustest eludest kestab ta edasi asteroidi, videomängu, kliše, sigaretimargi, mänguautomaadi, striptiisiklubi ja Elizabeth Taylori sünonüümina.

Barbara Demick. Kadestada pole midagi.

Inimeste elu Põhja-Koreas.

Inglise keelest tõlkinud Jana Linnart.

Tallinn: Tänapäev, 2013, 332 lk.

Auhinnatud ajakirjanik Barbara Demick vaatleb kuue põhjakorealase elu viieteistkümnese aasta jooksul — see oli kaootiline aeg, mis oli tunnistajaks Kim Il-sungi surmale, tema poja Kim Jong-ili võimuletulekule ja näljahädale, mille ohvriks langes viiendik riigi elanikkonnast. Demick elustab selle, mida tähendab elada tänapäeva maailma kõige repressiivsema totalitaarreežiimi tingimustes, orwellilikus maailmas, mis pole omal tahtel ühendatud internetti, kus kiindumusavaldused on karistatavad, kus informatooreid hinnatakse kõrgelt ja kus juhuslikult poetatud märkus võib saata inimese kogu eluks vangilaagrisse.

Demick viib meid sügavale riiki, kaugemale valitsuse tsensorite haardeulatusest ning jälgib oma kangelaste armumisi, pereelu, ambitsioone ja võitlust ellujäämise nimel. Oleme järgemööda tunnistajaks nende sügavale pettumisele valitsuses ja mõistmisele, et küllusliku elu asemel on nende riik nad reetnud.

Derry Nairn. Viva la revolution!:

Rahvarevolutsioonide ajalugu 30 näite varal.

Inglise keelest tõlkinud Lauri Liiders. Tallinn: Tänapäev, 2013, 232 lk.

Õhus on tunda revolutsiooni hõngu. 2011 oli Lähis-Idas, Euroopas, Ameerikas ja mujal ülestõusude aasta. Kuid tegu pole millegi ennenägematuga. Ajalugu pakub meile rikkalikult näiteid rahva võimu kehtestamise kohta. Hõlmates sündmusi Spartacuse kuulsast ülestõusust Rooma vastu 73. aastal eKr kuni 2011. aasta araabia kevadeni, viib *Viva la revolution!* meid teekonnale läbi paljude sajandite ja maailmajagude, uurides 30 revolutsiooni lugu. Need revolutsioonid on loonud globaalseid suurjõude, raputanud impeeriume, toonud lõpu tagakiusamistele, kaotanud sotsiaalseid klasse, pannud aluse maailma esimesele mustanahaliste riigile ning sünnitanud kultuure, ideoloogiaid ja iidoleid.

Derry Nairn on ajaloolane ja vabakutseline kirjanik, Suurbritannia olulisima ajalooteemalise ajakirja *History Today* kaasautor.

Eesti autorite ilukirjandus ja reisiraamatud

Koit Rannas. India Himaalajast ookeanini.

Soovitusi reisihuvilistele.

Tallinn: Kunst, 2012, 192 lk.

Ehkki India elu ja kombed võivad tunduda veidratena, taipate Indias viibides varsti, et teistsugune ei pruugi olla vale. Olge avatud ja te saate vastu unustamatud elamused kogu eluks. Siin raamatus on ühe rännumehe tee läbi India: 40 sihtpunkti, India inimesed, nende kirevad pühad ja pühad vaatamisväärsused, soovitused omal käel rändajale ning omal nahal läbi elatu. Indias hätta sattudes võite alati loota headele ja abivalmitel kohalikele. Meeles tuleb siiski pidada üht — kes ennast ise ei aita, seda ei aita ka jumal, riik, viin ega kurat!

Ivar Soopan. Rännakud murtud maal.

Reisid sajandi suurimate looduskatastroofide jälgedes.

Tallinn: Eesti Päevaleht, 2012, 250 lk.

Sellest raamatust saab lugeda autori kolmest reisist paikadesse, mis jagasid aastail 2004–2006 ühist saatust. Kuigi kannatajaid oli veel paljude teistegi maade ja rahvaste hulgas, on selles reisikirjas kirjeldatud elu Tais, Indias ja Indoneesias.

Need on paigad, mida laastas maavärin või sellele järgnenud tsunami. Tai riik langes kaosesse 2004. aastal, mil Indoneesia lähedal toimus maailma ajaloo teadaolevalt üks tugevamaid maavärinaid ja sellest sai alguse laastav hiidlaine. India Jammu ja Kashmiri osariigid kannatasid 2005. aastal rängalt naaberriigis Pakistanis esinenud väga tugevate tõugete tõttu. Sama juhtus 2006. aastal Indoneesias Jaava saarega. Kõigis neis loodusõnnetustes hukkus kokku üle 300 000 inimese, vigastada sai peaaegu sama palju.

Autor rändas neis paigus kohe pärast katastroofo ja kirjeldab selles raamatus elu lihtsate inimeste keskel. Need on maailma rängimate õnnetuspaikade lood. Nagu ikka reisikirjades, nii leiab siitki huvitavaid persoone, kentsakaid juhtumeid, huumorit, kurbust, traagikat ja lihtsalt mõnusat äraolemist. Raamatut ilmestab rikkalik fotovalik. Ivar Soopan on ajakirjanik, kes on 2004. aastast reisinud peamiselt sõja- või looduskatastroofi piirkondades — Iraagis, Süürias, Liibanonis, Palestiina aladel, Jordaania, Kõrgõzstanis ja mujal.

Eeva Kaun. Minu India.

Tallinn: Petrone Print, 2012, 396 lk.

„See on absurdne, saate aru, absurdne,“ hakkas ma kurjaks saama. On ju igati mõistlik vihastada, kui sind aetakse bussist välja keset ööd, et siis see buss India valitsuse vastase protesti märgiks kummuli keerata. Ja mida teeb mu kuulajakond, bussitäis kaameli- ja kitsekasvatajaid? Nad vangutavad ainult pead.

„See on India, madam.“ Ütleja hoiab süles kahte kana.

Indias reisides varitseb meid üks suur oht, see on oht üle mõelda. Targem on üldse mitte mõelda, või kui, siis ainult südamega. See on ainus viis üle elada töö India kontoris — mister ja madam Singhid, pidev maine üle muretsemine, kriket, Mysore'i kuningas ja kõik need tassid seda neetud *chai*'d.

Kui keegi oleks mulle varem öelnud, et kellegi surm võib olla millegi algus, oleksin ma öelnud: „Lauslollus.“ Ehk oleksin pidanud kuulama oma mõistuse häält ja Indiasse mitte tagasi minema. Aga millegipärast läksin, seekord palgatööle. Oli lämbe oktoobrikuu 2010, mussoon oli äsja lõppenud ja ma asusin ametteisse üleriigilise ajakirja fotograafina.

Kristina Kallas. Minu Vietnam.

Tallinn: Petrone Print, 2012, 277 lk.

„Aga mis te seal Vietnamis tegite?“ küsitakse uudistavalt. Tundub arusaamatu, kuidas saab lihtsalt koti pakkida ja Vietnamisse sõita, pealegi veel väikelapsega. Mitte töö pärast, mitte turismireisile, vaid mõneks ajaks elama.

Vietnam on suurepärase koht lihtsalt niisama olemiseks. Kui ma mõni aeg tagasi, seljakott seljas, esimest korda Vietnamisse sattusin, ahhetasin kodustele: siin on soe, söök on jumalik ja kõik on nii odav! Ererohelised riisipõllud, türkiisniste lahesoppide järsud lubjakivist kaljunukid, hallikassinised mäeahelikud,

kultuuride ristumine, veider kommunistlik režiim — romantiline, eksootiline, põnev!

Kas sellesse riiki on väikese lapse ja seljakotiga turvaline ja vastutustundlik rändama minna? Ootamatult avastan, et seekord pakub Vietnam tõsiseid katsumusi, mis panevad proovile mu senised töökspidamised ja nii mõnigi kord kõigutavad mu maailmaparandamise usku.

Margit Sarapik. Kohtumine sündmuste horisondil.

Tallinn: Tänapäev, 201, 288 lk.

Romaani keskmes on ühe Tartu tudengipaari seiklusrikas reis loomavagunis läbi Venemaa Kesk-Aasiasse 1984. aasta talvel. Ajendatuna sündmustest, mis ulatuvad minevikust tänapäeva, rändab minategelane mõttes läbi aja ja ruumi ning püüab neist pöördelistest päevadest justkui salapärase musta augu servalt päästa midagi olulist, millele ta pole siiani julgenud otsa vaadata. See on kohtumine minevikuga, mis võib küll haiget teha, kuid mille tunnistamine on edasiminekuks ainus võimalus.

Kohtumine sündmuste horisondil on kirjastuse Tänapäev 2011. aasta romaani-voistluse äramärgitud töö.

Aimar Ventsel. Minu Jakuutia.

Tallinn: Petrone Print, 2013, 238 lk.

Siberi avarustes asuva Jakuutia olemasolu teadvustasin endale pioneerilaagri raamatukogust laenutatud Lennart Meri kõhnukesest raamatust *Laevapoisid rohelistes ookeanis*. Sellest hetkest olen alateadlikult soovinud sinna sõita — ja sõitnudki. Algul teadlase ja Siberi-uurijana, üha rohkem aga inimesena ja Siberi-armastajana.

Tavakujutluses tähendab Siber lund, põhjapõtru, otsatut tühjust ja karmi pakast. Tegelikult on Siber ka Venemaa olulisim tööstuspiirkond suurte linnade ning huugavate tehastega. Siin raamatus tulebki rohkem juttu minu elust Jakuutia linnades, peamiselt Jakutskis. Võtan lugeja kaasa põhjapolaarjoonetagustesse ööklubidesse ning räägin, kuidas seal muusikat tehakse ja kuidas ma sinna DJ-ks sattusin. Siberi klubidest ja noorte elust teatakse vähe, kuigi enamik inimesi elab seal just linnades ja need on väga huvitavad. Eks lugege ise!

Maarja Yano. Minu Tokyo. Nähtamatu piiri taga.

Tallinn: Petrone Print, 2013, 292 lk.

Pole lihtne armastada linna, mis sind esialgu eirab ja hiljem ähvardab sulle kaela kukkuda. Aga kas selleks, et ühest linnast kirjutada, pean ma teda tingimata armastama? Mõtlesin selle üle pikalt ja jõudsin järeldusele — ei pea.

Hetkest kui loobusin kohustusest Tokyot armastada, hakkasin ma selle linna käekäigu vastu huvi tundma. Tagasihoidlik huvi kasvas aja jooksul sümpaatiaks ja edasi juba leebeks kiindumuseks.

Pidasin end ikka suureks unistajaks, aga ka oma kõige lennukamates fantaasiates ei kujutlenud ma, et ulja naljana ette võetud projekt „Jaapani poiss aastaks“ lõpeb abiellumisega samurai suguvõsasse.

Nähtamatu on see piir unistuste ja tõeluse vahel. Millal saab fantaasiast tegeellikkus, võõrast inimesest oma, kaugest kultuurist kodu? Millisel hetkel saab lapsest täiskasvanu? Raske on märgata, millal ma nendest piiridest üle astusin või kas ikka astusin.

Vladimir Wiedemann. Püha kaljukitse radadel.

Vene keelest tõlkinud Valdek Kiiver.

Tallinn: Petrone Print, 2013.

Vladimir Wiedemann oli üks 1970. aastate Eesti hipi-*underground*'i keskseid kujusid. Ta omandas Tallinna Pedagoogilises Instituudis kõrghariduse vene filoloogias, täiendades end ka semiootika vallas.

Püha kaljukitse radadel on Vladimir Jah Guzmani pseudonüümi all varem ilmunud vene keeles. Teos pakub magus-maagilist sissevaadet Vladimir Wiedemanni seiklustele Kesk-Aasias, mida ta külastas korduvalt alates 1970-ndate teisest poolest. Siit sujub kulgemine mööda müstilisi pühapaikaid, Dušanbe turgusid, hüpnootilisi mäeahelikke, Lenini tänavaid kolme Lenini ausambaga ning nasvai, najaki või kanepipläru aurudes siserännakuid, mis võivad tipneda kohtumisega igaviku Buddha endaga.

Samuti kuuleme nõukogude aja ilmselt kurioossemast äriplaanist — trükkida koraani otse KGB ruumides Tallinnas ja müüa neid üüratu vaheltkasuga Kesk-Aasiasse, ning mitte jääda seejuures vahele.

Arne Hiob. Püha maa, juudid ja Jeesus.

Tartu: Johannes Esto Ühing, 2013, 304 lk.

Raamat on mõeldud kõigile, keda köidab Püha maa, eelkõige aga ajaloo- ja teoloogiahuvilistele, nii lugejaile kui pühal maal rändajaile. Iisraeli külastamine ja selle paikade tundmaõppimine on soovitatav kõigile — olgu siis usu või kultuuri seisukohalt. Pole tõsi, et algsetest pühapaikadest pole enam midagi teada. Iisraeli maa on küll korduvalt rusudeks lõhutud ja kultuurikiht meetrite sügavusse kasvanud, kuid katkematult edasielanud põlvkonnad on fikseerinud algsete oluliste paikade asukohad. Tundliku meelega rändurid võivad Pühal maal praegugi tajuda teatud kummalist nähtamatut dimensiooni, mis mõjub kivisid läbistades lausa füüsiliselt.

Raamatu esimeses osas tuleb kõne alla juutide suhe Iisraeli maaga ja selle paikadega läbi ajaloo kuni tänapäevani. Järgmistes osades käsitletakse Jeesusega

seotud pärimuste kujunemist ja usaldatavust, vaadeldakse paiku ning kohapärimusi. Viimases osas on vaatluse all kristlaste ajalooline suhe Iisraeliga. Paigakirjelduste raames antakse ülevaateid juutide, kristlaste ja muslimite usust ning teoloogilistest teemadest. Huvi pakuvad pühamud, mis on rajatud pühapaikadele, ja nende kohapärimuslik põhjendamine.

Olev Remsu. Püha Baikal.

Tallinn: GO Reisiraamat, 2013, 126 lk.

Siberis asuv Baikal on maailma suurim mageveejärv. Oma ilu ja legendidega on ta justkui järvede kuningas. Siitkandist leiab burjaadi šamaane, budistlikke laamasid, vene karutapjaid. Aastakümnete vältel on Olev Remsu korduvalt seda müstilist järve külastanud. Nüüd võtab ta reisiraamatus kokku nendel paljudel reisidel kogutud emotsioonid ja teadmised.

Silver Meikar. Poliitmalaaria. Pilk Birmast.

Tallinn: GO Reisiraamat, 2013, 155 lk.

Raamatus põimuvad 2012. aasta suvel saadud Birma-kogemused samal ajal kodumaal hoogu kogunud Reformierakonna rahastamiskandaaliga.

Raamatus selgub, et Birma ja Eesti puhul on ka midagi sarnast — ehkki poliitiline süsteem on erinev, on inimeste püüdlus mõttevabaduse poole sama. Teose selgrooks on poliitilised mängud ja üksikisiku võimalus neis midagi muuta, hirm ning mõttevabadus. Ühtlasi laseb Silver Meikar lugejal näha rahastamis- ja valetamiskandaali seda poolt, mis meedia pilgu eest kõrvale jäi, kuid ilma milleta on tehtu motiivide, tausta ja tagajärgede kohta raske hinnangut anda.

Raamatu kirjastaja Tiit Pruuli sõnul on tegu ühe parima näitega eesti reisi- kirjanduses — kuidas orgaaniliselt on seotud kodu ja reisimine, lähedane ja kaugel; „On ju teada, et mitmed kodused asjad paistavad eemalt vaadates selgemini kätte. Korraks kõrvale astumine on lubanud Silver Meikaril värskelt ja teravalt vaadelda, mis tema tõttu ja tema ümber 2012. aastal meie poliitikas toimus.“

Tõlgitud ilukirjandus ja reisiraamatud

Hahn Moo-Sook. Ajalugu voolab.

Korea keelest tõlkinud ja kommenteerinud Kim Jung-Gon ja Tarmo Lilleoja.

Tallinn: TLU Kirjastus, 2012, 526 lk.

Hahn Moo-Sook (1918–1993) on 20. sajandi Korea naiskirjanike väljapaistvamaid esindajaid, kelle 1948. aastal avaldatud esikromaan *Ajalugu voolab* on ajalooliste sissevaadetega põimitud perekonnasaaga, jutustades perekond Cho loo

läbi kolme põlvkonna. Teos kirjeldab haaravalt, kuidas *tonghak*'i mässajate poolt mõrvatud maavanema kolm järglast, kaks poega ja tütar, elavad üle üleminekuajastu ja tulevad toime muutuvate oludega. Nende eluloolised sündmused on seotud korea rahva kannatusterohke ajalooga, alates Joseoni dünastia hääbumisest 19. sajandi lõpul kuni Jaapani okupatsiooni lõppemiseni pärast Teist maailmasõda. Korea sattus 20. sajandil väga keerulisse poliitilisse olukorda ja pidi kannatama väliste sissetungijate omavoli all.

Robert van Gulik. Punane paviljon.

Inglise keelest tõlkinud Kersti Unt.

Tallinn: Tänapäev, 2012, 184 lk.

Kohtunik Di töötab Puyangi ringkonnas kohtunikuna ning kohtub kuulsa Paradiisisaare kurtisaani Sügisese Kuuga. Pisut hiljem leitakse surnult kurtisaani seltskonnas viibinud noormees ning peagi võtavad sündmused veel halvema pöörde. Kohtunik Di peab asuma uurima Vana-Hiina prostituutide karmi maailma ning leidma valederägakstikus tõe.

Robert Hans van Gulik (1910–1967) oli Hollandi diplomaatiline esindaja Hiinas ja Jaapanis. Kohtunik Di Renjie oli reaalne isik, üks Tangi dünastia tuntuimaid riigimehi, kes lahendas palju keerulisi juhtumeid.

Kirjastus Tänapäev on samas sarjas varem avaldanud raamatud *Hiina kellamõrvad*, *Hiina naelamõrvad*, *Hiina kullamõrvad*, *Hiina järvemõrvad*, *Lakksirm*, *Kohtunik Di töötab*, *Kummitused kloostri*, *Templiviirastus*, *Pärlikee ja pudelkõrvits*, *Hiina labürindimõrvad* ning *Mõrv Kantonis*.

Robert van Gulik. Remmelgamuster.

Inglise keelest tõlkinud Kersti Unt.

Tallinn: Tänapäev, 2013, 180 lk.

Kohtunik Di on määratud haigustest ja näljast puretud keiserliku pealinna ajutiseks kuberneriks ning ta surub kaardiväe abil maha ülestõusu. Samal ajal saab õnnetuse läbi surma üks tuntud kohalik aristokraat ning kokkuvõttes peab Di taas tegelema kolme erineva juhtumiga.

Hermann Hesse. Siddhartha. Hommikumaaränd.

Saksa keelest tõlkinud Tiiu Relve ja Mati Sirkel.

Tallinn: Tänapäev, 2013, 188 lk.

Hermann Hesse *Siddhartha* ja *Hommikumaaränd* esindavad tema kirjanikulaikitust vahest ehedaimal kujul ning samas kokkusurutuimalt ja elegantseimalt, seda mitte üksnes lühiduse mõttes. Esimesest teosest on saanud üks 20. sajandi saksa kirjanduse enimtõlgitud teoseid, milles kirjanik demonstreerib geniaalselt oma empaatilist sisseelamisvõimet India hingelaadi.

Hermann Hesse (1877–1962) sündis Calwis, Saksamaal, tema isa oli Paidest pärit baltisaksa arst, ema šveitsi-saksa misjonäride segaperest. Hesse õppis erinevates kloostrikoolides ja teoloogilises seminaris ning töötas raamatupoodides Tübingenis ja Baselis, kuni pühendus pärast *Peter Camenzindi* edu 1904. aastal täielikult kirjutamisele. 1946. aastal sai ta Nobeli kirjanduspreemia.

Amos Oz. Minu Michael.

Heebrea keelest tõlkinud Kalle Kasemaa.

Tallinn: Tänapäev, 2013, 272 lk.

1950. aastate Jeruusalemmas toimuv romaan jutustab ühe noore naise, Hannah Goneni armastuse ja abielu loo, taustaks tema aja Jeruusalemm, selle atmosfäär ja tänavad. Hannah on mõnevõrra irdunud intensiivse tundeeluga filoloogiaüliõpilane, kes abiellub korraliku, isegi pedantse ning täiesti silmapaistmatu geoloogiateadlase Michaeliga. Aastate möödudes haarab Hannahi tormiline fantaasialend, mis võtab üha suurema osa ta elust. Ta võõrduv pikkamisi nii ümbritsevast maailmast kui oma abikaasast ja koost hakkab pudenema ka nende abielu.

Amos Oz on 1939. aastal sündinud Iisraeli kirjanik ja aktiivne publitsist. Tema teosed on ilmunud 41 keeles, ta on palju kordi olnud Nobeli kirjanduspreemia kandidaatide hulgas ning saanud oma töö eest hulga erinevaid preemiaid. Eesti keeles on Amos Ozilt varem ilmunud *Kurja Nõu Mägi* (1993), *Ära ütle, et öö* (1997) ja *Sumchi* (2000).

Jari Tervo. Layla.

Soome keelest tõlkinud Jan Kaus.

Tallinn: Varrak, 2013, 392 lk.

Layla on ilus ja eluvõõras kurdi tüdruk, kes eksib tahtmatult oma suguvõsa reeglite vastu ning määratakse seetõttu surma. Tänu oma vennale pääseb ta napilt karistuse täideviimisest ja nii algabki põgenemine läbi Euroopa, kannul kättemaksuhimulised veresugulased. Lõpuks jõuab Layla välja põhjamaisesse heaoluühiskonda, kuid siingi ei oota teda just kõige magusam põli. Ida irratsionaalsed kombid satuvad vastamisi Lääne silmakirjalikkuse ja võltsempaatiaga ning nende vahel püüab ellu jääda üks nääpsuke kurdi tüdruk, kes pole jõudnud õieti ellugi astuda. Jari Tervo (sünd. 1959) on üks tuntumaid ja edukamaid Soome kirjamehi, kes on praeguseks avaldanud lisaks luule- ja novellikogudele neliteist romaani (neist on varem eesti keeles ilmunud *Minu suguvõsa lugu*, 2002 ja *Troika*, 2010). Lisaks raamatutele ja kirjatööle ajakirjanduses on Tervo kogunud tuntust televisioonis, osaledes populaarses saates „Uutisuuto“ („Teletaip“). Nii Tervo ajakirjanduslikke sõnavõtte kui ka ilukirjanduslikke teoseid iseloomustab täpne huumor ja satiiriline meelelaad. Tervole on omane Soome ühiskonna teravmeelne ja sageli sarkastiline lahkamine. *Laylas* on tema

toon tavapärasest tõsisem ja teemadering lai — rahvusvaheline inimkaubandus, kultuurilised erinevused ja sellega seotud kinnisideed, naise positsioon ühiskonnas ning sotsiaalne kitsikus laiemaltki.

Boriss Akunin. Must linn.

Vene keelest tõlkinud Veronika Einberg. Tallinn: Tänapäev, 2013, 350 lk.

1914. aasta. Erast Petrovitš Fandorini järjekordne seiklus toimub Esimese maailmasõja eelõhtul Bakuus, hiilgavas ning kohutavas nafta, uusriikaste, tuliste terroristide ja idamaa röövlite linnas. Seekord saab suur detektiiv endale vastase, keda võita näib olevat võimatu ...

Populaarseima Vene detektiivkirjaniku Boriss Akunini raamatute kangelane Erast Petrovitš Fandorin uurib keerulisi juhtumeid 19.–20. sajandil.

Eesti keeles on Boriss Akuninilt varem ilmunud Erast Fandorini uurimised *Azazel, Türgi gambiit, Leviathan, Achilleuse surm, Eriülesanded, Riiginõunik, Kroonimine, Surma armuke, Surma kallike, Teemantvanker, Nefriitpalvehelmed ja Maailm on lava.*

Khaled Hosseini. Ja mägedest kajas vastu.

Inglise keelest tõlkinud Hels Hinrikson.

Tallinn: Eesti Ekspress Raamat, 2013, 382 lk.

Eriti võimas, küll väga kurb, aga samas ääretult soe on raamatu algus — Abdullah ja Pari, õde-venda, lahutatakse teineteisest. Samas on see viis, kuidas nende kiindumust kirjeldatakse, niivõrd hingematvalt armas, et juba seetõttu loedki edasi. Edasi selgub, et raamat koosneb lugudest, kus peategelasteks on erinevad inimesed — kõik on kuidagi seotud, edasi hargnevad teiste lood erinevatest aegadest ja teistsugustes kohtades, mitte enam Abe ja Pari oma, kuigi selleni jõutakse taas lõpus.

Kõik saab alguse Afganistanis 1954. aasta paiku. Edasi jutustatakse Pari ja Abe kasuema lugu, hiljem tulevad Nabi, Pari, Adeli lood, seejärel teiste omad väljaspool Afganistani, aga mis sellegipoolest keerlevad Afganistani või nende perede ümber. Samas ei jutustata Afganistanist või selle ajaloost — see on taustaks —, vaid inimesevahelistest sidemetest, sugulussidemetest, juurtest ja mõnevõrra nende otsimisest. Alatooniks on ikkagi armastus sugulaste vastu.

Õpikud ja reisijuhid

Marion Sarhaan. Oma silm on kuningas: 15 minutit araabia keelt.

Inglise keelest tõlkinud Martti-Kristjan Rohusaar.

Tallinn: Koolibri, 2012, 160 lk.

Raamatu põhiosa koosneb 12 temaatilisest peatükist, mis omakorda jagunevad viieks 15-minutiliseks õppetükiks, neist viimane kordamiseks. Seega on araabia keele kursus läbitav kaheteistkümne nädalaga. Lisamaterjalidena leiab raamatu lõpust menüüteatmiku, eesti-araabia sõnastiku ja juhendi araabia kirjaviisi mõistmiseks.

David Bowden. Silmaringi reisi juht: Malaisia ja Singapur.

Inglise keelest tõlkinud Andreas Ardu.

Tallinn: Koolibri, 2013, 368 lk.

Malaisias ja Singapuris leidub külastajatele elamusi ja ettevõtmisi, mis rahuldavad igat maitset. Malaisia oivaliste maastike ja ebaharilike loomadega rahvuspargid tõmbavad ligi loodushuvilisi, saared meelitavad sukeldujaid, keda köidavad sügavike saladused. Siinsetes suurlinnades, iseäranis Singapuris ja Kuala Lumpuris, näeb ajaloomälestisi, saab osa kultuurisündmustest, võib osta käsitööesemeid ning nautida Malai, Hiina ja India kokakunsti. Neil lehekülgedel tutvustatakse Kagu-Aasia huvipakkuvamate sihtkohtade eredaid külgi.

Nick Inmen. Silmaringi reisi juht: Iisrael, Petra ja Siinai.

Inglise keelest tõlkinud Olavi Teppan.

Tallinn: Koolibri, 2012, 336 lk.

Reisi juht on abiks neile, kelle sihiks on ajalooline Püha maa. See paikneb kolme maailmajao piiril ning hõlmab tervet Iisraeli riiki ja Palestiina omavalitsuse alasid, aga osaliselt ka Jordaaniat ja Egiptust. Läänes piirneb Püha maa Vahemerega, sisemaal Jordaania kõrbealadega, põhjas ulatub Galileani ning lõunas Siinai poolsaare tipuni. Püha maa süda on iidne linn Jeruusalemm.

Religioonist huvitatud saavad külastada piiblist tuntud paiku Jeruusalemmas, Galileas ja Siinai mäel, aga ka mitmeid kirikuid, kloostreid ja mošeesid. Raamatus tutvustatakse Iisraeli, Petrat ja Siinaid piirkondade kaupa, peale Iisraeli ja Palestiina alade vaatamisväärsuste veel suurt osa Jordaaniast (Ammani ümbrus, Surnumere rannik, Petra, Wadi Rum, Aqaba), lisaks Egiptusest Siinai poolsaare huviväärsusi, Punase mere kuurorte ja Katariina kloostrit. Teises osas antakse ülevaade Jeruusalemmast.

Koostanud Tarmo Kulmar ja Märt Läänemets